

Bydgoszcz, 4 lipca 2024 r.

dr hab. Artur Laska, prof. uczelni
Wydział Nauk o Polityce i Administracji
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

**Recenzja osiągnięć naukowych i dorobku dra Łukasza Perlikowskiego
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Przedmiotem niniejszej recenzji jest dokumentacja przekazana przez Radę Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wskazanej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego doktora Łukasza Perlikowskiego wraz z uchwałą nr 8/2024 z dn. 9 kwietnia 2024 r w sprawie powołania komisji habilitacyjnej. Podstawą niniejszej oceny (ze szczególnym uwzględnieniem wskazanych we wniosku osiągnięć naukowych pt. *Teoretyczne opracowanie podstaw badania stabilności politycznej* oraz *Aplikacja teorii stabilności politycznej do studiów empirycznych*) jest art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (T. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.).

Sylwetka Habilitanta

Doktor Łukasz Perlikowski jest aktualnie adiunktem na Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (w Katedrze Filozofii i Teorii Polityki). W 2010 r. ukończył studia licencjackie na kierunku *Politologia* (specjalizacja samorządowa), a w 2012 r. studia magisterskie na tym samym kierunku (specjalizacja administracyjno-europejska). Oba te etapy kształcenia realizował na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK. Tytuł licencjata uzyskał na podstawie pracy pt. *Organy i instytucje samorządu gminnego w ujęciu systemowym* (promotor prof. A. Lutrzykowski), a tytuł magistra na podstawie pracy pt. *Teologiczny wymiar cnoty w koncepcjach sprawiedliwości chrześcijańskiej filozofii politycznej okresu patrystyki i scholastyki* (promotor

prof. J. Bartyzel). W 2017 r. ukończył studia doktoranckie z zakresu nauk o polityce na wspomnianym Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych. Stopień doktora nauk społecznych w zakresie nauk o polityce uzyskał na podstawie dysertacji pt. *Pluralizm racjonalności i racjonalność pluralizmu w świetle idei demokracji deliberatywnej*, napisanej pod opieką naukową prof. Jacka Bartyzela i przy wsparciu promotora pomocniczego dra hab. Łukasza Dominiaka, prof. UMK (recenzenci: dr hab. J. Zdybel, prof. UMCS; dr hab. R. Piekarski, prof. UG).

Po wspomnianym awansie naukowym dr Ł. Perlikowski pracował także jako starszy wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Płocku (2017-2018), adiunkt w Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku (2018-2021), wykładowca akademicki na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach (2020), a także na Uczelni Łazarskiego w Warszawie (2019-2021).

Ocena głównych osiągnięć naukowych

Habilitant wskazał dwa osiągnięcia naukowe, będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Pierwsze zatytułowane: *Teoretyczne opracowanie podstaw badania stabilności politycznej* zostało opublikowane w formie monografii naukowej (Ł. Perlikowski, *Teoretyczne podstawy badania stabilności politycznej*, Wydawnictwo Naukowe UMK w Toruniu, Toruń 2023, ss. 194). Drugie pt. *Aplikacja teorii stabilności politycznej do studiów empirycznych* zawarte jest w pięciu połączonych tematycznie artykułach opublikowanych w czasopismach naukowych. Pierwsze osiągnięcie ma charakter teoretyczny, natomiast drugie związane jest z wykorzystaniem zaproponowanej teorii do przeprowadzenia badań nad systemami politycznymi. Choć można tu mówić o dwóch osiągnięciach, to równie zasadne byłoby stwierdzenie, że mamy do czynienia z jednym, całościowym osiągnięciem naukowym, na które składa się opracowanie perspektywy teoretycznej oraz jej wykorzystanie. Warto więc na wstępie docenić ów dopełniający się charakter podjętych inicjatyw badawczych, co niewątpliwie wymagało biegłości warsztatowej ich Autora.

Aktualność oraz istotność podjętej tematyki badawczej nie podlega wątpliwości. Chodzi tu bowiem o zagadnienie o ponadczasowej doniosłości, a i moment, w którym badania były realizowane, naznaczony wielorakimi i nakładającymi się kryzysami o zasadniczym znaczeniu dla stabilności systemów politycznych, tylko ją wzmacnia. Z pewnymi zastrzeżeniami można nawet zgodzić się z odważnym stwierdzeniem Habilitanta, że oto stabilność polityczna jest

głównym zagadnieniem teorii polityki (s. 21¹). Do tych zastrzeżeń niech należy doprecyzowanie, że jest niewątpliwie jednym z kilku takich głównych zagadnień oraz że należy pamiętać, iż nienormatywne rozumienie teorii polityki, pomimo stanowiska Habilitanta (które skądinąd jest przekonująco zaprezentowane i można je przyjąć na potrzeby intersubiektywnej analizy jego osiągnięcia) nadal jednak pozostaje dyskusyjne.

Biorąc powyższe pod uwagę, trudno jednak nie zauważyć, że odnalezienie przez Habilitanta głównej motywacji do podjęcia badań teoriopolitycznych w podkreślanej w literaturze niejasności i wieloznaczności samego pojęcia jest stanowiskiem dość technokratycznym, żeby nie powiedzieć - fetyszyzującym precyzję definicyjną jako cel sam w sobie. Wydaje się to pewnym zagrożeniem dla teoretyka, który narzędzie w postaci eleganckiej teorii może zacząć traktować jako autoteliczną wartość. Tymczasem jest to co najwyżej pewien pryzmat postrzegania i poznania rzeczywistości - tylko tyle i aż tyle. Osiągnięcia naukowe dra Ł. Perlikowskiego jednoznacznie wskazują, że ma on tego świadomość, tym bardziej dziwić może określenie przez niego „głównego bodźca” do podjęcia badań. Zresztą, niejasność i wieloznaczność definicyjna towarzyszy wszystkim pojęciom w naukach społecznych i naiwne byłoby przekonanie, że możliwa jest w tym względzie zmiana. Godna docenienia jest natomiast chęć uwolnienia teorii stabilności politycznej od rozważań normatywnych. Choć w wymiarze metateoretycznym z celowością tego zamierzenia można byłoby oczywiście dyskutować, to jest ono ambitne, przekonująco uzasadnione i pod względem poznawczym interesujące.

W zakresie swoich rozważań teoretycznych główny problem badawczy Habilitant sformułował w formie pytania: „Jakiego rodzaju możliwe stany rzeczy są desygnatami pojęcia stabilności politycznej w rozważaniach na poziomie teoretycznym?”. Przyjęta hipoteza ukierunkowała jego analizę na konfiguracje podmiotów i przedmiotów stabilizowania politycznego, warunkowane przez dwie dychotomie założeniowe: pojmowanie stabilności jako elastyczności lub jako niezmienności oraz pojmowanie stabilności w wymiarze fenomenologicznym lub z perspektywy potencjalności. W pierwszej kolejności chodziło o wyróżnienie przedmiotów i podmiotów stabilności politycznej, a następnie dokonanie jej charakterystyki na poziomie zjawisk oraz potencjału występowania poszczególnych zdarzeń i przebiegu prawdopodobnych procesów.

W tej części badań wykorzystano metodę analizy systemowej, która została szczegółowo zaprezentowana. Autor dokonał tu również przekonujących rozstrzygnięć

¹ Kolejne odniesienia do stron dotyczyć będą monografii, składającej się na oceniane osiągnięcia naukowe, chyba, że wyraźnie wskazane zostanie inne odwołanie.

istotnych kwestii spornych, co zdeterminowało jego dalsze działania badawcze. Przedstawione na tym tle uzasadnienie wykorzystania metody systemowej w ujęciu strukturalnym, która zakłada, że utrzymanie równowagi jest zasadniczym wyróżnikiem systemu, nie pozostawia złudzeń, co do właściwie przemyślanej strategii badawczej. W efekcie mamy do czynienia z precyzyjnie zaprojektowaną ścieżką działań, która znajduje swoje odniesienie w strukturze monografii. Trzeba przyznać, że od pierwszych jej stron i niezmiennie do ostatnich, zauważalna jest dyscyplina i elegancja zaprezentowanego wyводу.

Wśród tzw. „podstaw myślenia o stabilności politycznej” przedstawionych w rozdziale 1., podkreślić należy znaczenie trzech wysuniętych hipotez operacyjnych, których rozstrzygnięcie niesie ze sobą istotne konsekwencje dla dalszego wyводу. Chodzi tu o stwierdzenie ewentualnego braku neutralności aksjologicznej analizowanego pojęcia, zaprzeczenie uniwersalnego charakteru stabilności politycznej w tym sensie, że najczęściej zachodzi jej tzw. asynchronia oraz o rozróżnienie dwóch poziomów jej pojmowania, tj. zjawisk oraz potencjału.

Uszczegółowienie perspektywy badawczej kontynuowane jest w rozdziale 2., gdzie zaprezentowana zostaje m.in. „idea systemowości”. Pozwala ona wyraźnie zauważyć, że stabilność systemu jest wypadkową wielu okoliczności dotyczących struktury obiektów, relacji między nimi oraz relacji z otoczeniem. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera to, na ile system potrafi przetwarzać informacje i generować na podstawie doświadczenia wnioski, które pomogą mu antycypować zmiany lub w lepszy sposób reagować na nie w przyszłości (s. 69-70). W zależności od okoliczności przejawem stabilności staje się więc zarówno stałość, ale i elastyczność. Warto zauważyć, że w kontekście obecnej popularności badań nad rezyliencją związków politycznych (np. miast), szczególnie ostatni z wymienionych wyróżników nabiera aktualności. W perspektywie systemowej Habilitant słusznie uwydatnia postrzeganie takich obiektów jako dynamicznych i responsywnych. Wspomniane wyróżniki zostają odpowiednio zauważone w przyjętej definicji stabilności politycznej, co zresztą bezpośrednio koresponduje z ujęciem stabilności systemu politycznego jako stanem dynamicznej równowagi utrzymywanej przez jego homeostat. Już na tym etapie analizy w sposób uprawniony wysunięte zostaje twierdzenie, że oto regulowanie niestabilności włączone jest w logikę utrzymania stabilności systemu. Koresponduje to ze sprowadzeniem polityki do procesu autorytatywnej alokacji wartości dla wspólnoty.

Odrzucenie stabilności politycznej jako uniwersalnej cechy danego stanu rzeczy uzasadnione zostaje także strukturalną perspektywą założeń metateoretycznych. Ontologiczne wyróżnienie zjawiska i potencjału stabilności politycznej w rozdziale 3. pozwala potraktować

badane pojęcie jako narzędzie analityczne do wyjaśniania i porównywania zjawisk politycznych. Dodatkowo konstytuuje ono także dany stan rzeczy, będący częścią rzeczywistości podlegającej badaniom, a dokładniej rzecz biorąc - zawiera w sobie estymację wydarzeń z przyszłości i stopień potencjalności zaistnienia stabilnego porządku. W ten sposób dr. Ł. Perlikowskiemu udało się zaprezentować dość nieoczywiste, a cenne ujęcie analityczne dla badań empirycznych np. stabilności strukturalnej, dzięki czemu możliwe będzie precyzyjniejsze uchwycenie potencjału stabilności. W perspektywie tej nie dziwi już stwierdzenie, że częściowa niestabilność może zwiększać ogólną stabilność systemu (s. 99). Owo połączenie fenomenologicznej optyki badawczej z potencjologiczną stanowi niewątpliwie przejaw integralnego podejścia analitycznego Habilitanta, co zasługuje na docenienie. Takie podejście, niezatrzymujące się jedynie na poziomie zjawisk, niesie ze sobą szerszą perspektywę poznawczą i realne korzyści dla opartych na nim strategii badawczych.

Zgodzić się należy z dr. Ł. Perlikowskim, że „mówiąc o stabilności systemu, mówimy właściwie o warunkach i przebiegu jego istnienia” (s. 109). System, aby przetrwać, musi być responsywny, a stabilizowanie, sprowadzone do procesu decydowania politycznego, stanowi główną metodę osiągnięcia homeostazy. Autor, podążając za Carlem Schmittem, proponuje jednak, aby nie ograniczać się jedynie do horyzontalnego ujęcia tego procesu, ale spojrzeć na niego także wertykalnie, uwzględniając znacznie wyjątku w decydowaniu. Chodzi tu o działania niesformalizowane lub podejmowane w warunkach nieokreślonych uprzednio żadną inną procedurą. Pozwala to na doprecyzowanie definicji stabilizowania jako procesu, „w ramach którego następuje decydowanie o podjęciu działania angażującego zasoby lub wartości w sytuacjach nieuregulowanych normą społeczną lub prawną” (s. 127). Mowa tu więc o decydowaniu w sytuacjach wyjątkowych, które potraktowane zostają jako stałe elementy procesów decyzyjnych w polityce. Władza (a nie funkcja) stabilizacyjna ujawnia się w sytuacji społecznego przyzwolenia na niesformalizowane działania organów odpowiedzialnych za stabilizowanie lub w sytuacjach, w których występuje otwarty sprzeciw wobec działań sformalizowanych. Rację ma dr. Ł. Perlikowski, że będąca tego efektem autorytarna alokacja dóbr dla wspólnoty (choć brakuje tu [s. 133] Habilitantowi konsekwencji, gdyż przyjął wcześniej, że chodzi o „wartości”) jest wyraźnym przejawem politycznego władztwa, jako zdolności działania. Rozumienie takie faktycznie zapewnia spójność w układzie twierdzeń zaproponowanej siatki pojęciowej.

Wyodrębnienie podmiotowo-przedmiotowych konfiguracji stabilności politycznej w rozdziale 5. stanowi dopełnienie analizowanej koncepcji. Pogłębiona analiza zarówno samych przedmiotów, jak i podmiotów, pozwala na wysunięcie dziewięciu modeli ich

wzajemnych konfiguracji. Zaprezentowana ich charakterystyka nie wzbudza wątpliwości i jest spójna z przyjętymi założeniami. Pozwala także na skoncentrowanie się w kolejnej części na tzw. „paradoksie stabilności”, który polega na tym, że im więcej władzy tym większa potrzeba stabilizacji, a większa potrzeba tej ostatniej prowadzi z kolei do rozrostu władzy. Autor prezentuje przykłady urzeczywistniania się tego paradoksu, ale także cztery metody jego rozwiązywania. W warunkach demokratycznych na szczególną uwagę zasługuje decentralizacja (s. 171), która stanowić może najbardziej sterowną metodę zabezpieczenia przed rozrostem władzy, prowadzącym do erozji demokracji.

Całość teoretycznego wywodu Habilitanta jest spójna, klarowna i precyzyjna w kontekście przyjętych metazożeń. Stanowi to efekt strukturalnego postrzegania nie tylko przedmiotu badań, ale podobnego podejścia do logiki i dynamiki narracji teoretycznej. Jest to zabieg skuteczny, choć momentami razi pewnym ograniczeniem finezji np. w kontekście zaprezentowania implikacji osiągniętych wyników badań. W efekcie pojawia się elegancka teoria, ale wydestylowana z szerszego spojrzenia. Dla pełni satysfakcji niektóre z zasygnalizowanych wątków mogłyby być potraktowane szerzej i dogłębniej np. wspomniane metody rozwiązania paradoksu stabilizacji. Nie zmienia to jednak faktu, że mamy tu do czynienia z dobrze przemyślaną i warsztatowo poprawną koncepcją, która stanowi cenne osiągnięcie badawcze. Założone przez jej Autora cele badań teoretycznych zostały zrealizowane.

Zastosowanie wysuniętej ramy teoretycznej do analizy empirycznych przypadków stabilności zawiera się we wspomnianym cyklu pięciu artykułów naukowych Habilitanta. Każdy z nich, dotyczy różnych systemów politycznych i stanowi egzemplifikację specyficznie pojmowanego pojęcia stabilności. Charakter tego typu *case studies* uprawomocnia formę upowszechnienia wyników badań w postaci odrębnych opracowań. Te ostatnie łączy wspomniana perspektywa teoretyczno-metodologiczna oraz próba odpowiedzi na pytanie: „jakimi mechanizmami stabilności odznaczają się systemy polityczne, funkcjonujące w ramach: prymatu legislatywy, prymatu judykatury oraz prymatu egzekutywy?”. W tym kontekście wysunięte zostają dwie hipotezy (a nie jak to wskazuje Habilitant – „hipoteza”).

Tematyka pierwszych trzech artykułów stanowi egzemplifikację odpowiednio: a) prymatu judykatury (*Rola Sądu Najwyższego Państwa Izrael w kontekście stabilności ustroju politycznego opartego o konstytucję nieskodyfikowaną*), b) prymatu legislatywy (*Suwerenność parlamentu a stabilność ustroju politycznego Wielkiej Brytanii w perspektywie konsekwencji Brexitu*) oraz c) prymatu egzekutywy (*The Coercion-Extraction Cycle and the Paradox of Stability*) w kontekście stabilności systemu politycznego. Z kolei dwa pozostałe

artykuły rozszerzają wątki zawarte w książce oraz kierują uwagę w stronę empirycznego zastosowania opracowanej teorii. Tekst pod tytułem: *Application of Scenario Method in Political Stability and Security* (napisany we współpracy z Aleksandarem Nacevem) dotyczy zastosowania metody scenariuszowej w badaniu stabilności politycznej. W artykule tym zaprezentowane są szczegółowe zasady i możliwości realizowania badań za pomocą tej metody. Z kolei artykuł zatytułowany: *Notes Towards Multifaceted Approach to Political Stability* (napisany we współpracy z Radu Carpem) zawiera empiryczne przykłady, które odrzucają jednowymiarowe ujęcie stabilności politycznej i rozwijają podejście wielopłaszczyznowe, uwzględniające stabilizacyjną asynchronię.

Lektura wspomnianych publikacji nie wzbudza wątpliwości, że mamy tu do czynienia z przemyślanym i zdyscyplinowanym zastosowaniem strategii badawczej. Stanowią one świadectwo wielowymiarowych badań stabilności politycznej w ramach wspólnej koncepcji analitycznej. Każda z publikacji realizuje wyróżnione w ich obrębie cele. Niemniej wnikliwa analiza treści autoreferatu pozwala zauważyć, że postawione w jego ramach hipotezy główne, dotyczące badań empirycznych (s. 8) nie znalazły w jego treści jednoznacznej weryfikacji. Nie oznacza to, że zostały źle sformułowane, ani że nie zostały zweryfikowane w badaniach, ale brakuje wobec nich odniesienia w samym opisie osiągnięcia naukowego, zawartego w cyklu artykułów. Przedstawione rezultaty odnoszą się w zasadzie do hipotez szczegółowych sformułowanych w poszczególnych tekstach. Pamięć o skrupulatności i precyzji Habilitanta w większości fragmentów jego spisanej narracji nie pozwala przejść nad tym uchybieniem bez pewnego zadziwienia. Biorąc pod uwagę, że podstawą procedury awansowej są osiągnięcia wynikające z cyklu publikacji, to wskazany brak w ich opisie ma niewątpliwie znaczenie.

Nie zmienia to jednak faktu, że wyniki zaprezentowanych w ten sposób badań wypełniły pola badawcze, nakreślone zaproponowaną matrycą analityczną. Poprzez osiągnięte rezultaty, Habilitant udowodnił poznawczą przydatność swojej teorii oraz jej niemały zasięg eksplanacyjny. Nie budzą one wątpliwości merytorycznych, a ich osiągnięcie stanowi efekt właściwie przygotowanej i zrealizowanej procedury badawczej. Oczywiście można byłoby polemizować na temat ich poznawczej wagi. Część z nich nie wzbudza dużego rezonansu, ale przykładowo wyjaśnienie ustrojowo-instytucjonalnego czynnika, a konkretniej niekompatybilności systemu prawa unijnego z prawem brytyjskim, która miała zasadniczy wpływ na Brexit (*Przegląd Prawa Konstytucyjnego*, 2023) zasługuje na szczególną uwagę i docenienie. Równie interesujące jest ukazanie mechanizmu determinującego cykl przymusu-ekstrakcji za pomocą perspektywy systemowej (*Polish Political Science Review*, 2022). Dla piszącego te słowa ważniejsze jest jednak integralne spojrzenie na wysunięte przez

Habilitanta ustalenia w kontekście zaproponowanej koncepcji teoretycznej i jej warsztatowej funkcjonalności. W tym zaś względzie należy jednoznacznie podkreślić, że wspomniane artykuły istotnie dopełniają spójny i powiązany cykl publikacyjny, będący świadectwem znacznego wkładu w rozwój nauki o polityce i administracji.

Warto jednocześnie wyrazić nadzieję, że odpowiednie spopularyzowanie wysuniętej koncepcji teoretycznej, stanie się inspirujące dla kolejnych aplikacji empirycznych w coraz to ambitniejszych strategiach badawczych. Racje ma bowiem Habilitant pisząc, że „te praktyczne aplikacje założeń teoretycznych uzupełniają, choć rzecz jasna nie wyczerpują, możliwości stosowania narzędzi analizy do uzyskiwania odpowiedzi na temat funkcjonowania instytucji politycznych oraz kondycji poszczególnych systemów politycznych” (autoreferat, s. 8). Kierować się tu należy rozpoznaną przez dra Ł. Perlikowskiego potrzebą prowadzenia dalszych badań w tak zwanym „wielopłaszczyznowym ujęciu stabilności politycznej”, w myśl którego analiza naukowa powinna opierać się na badaniu relacji obiektów stabilnych i niestabilnych zamiast diagnozowania stopnia ogólnej stabilności systemów. Warto dodać, że w opinii recenzenta szczególne nadzieje wiązać też należy z zastosowaniem metody scenariuszowej. Osiągnięta precyzja pojęciowa i wspomniana spójność teoretyczna pozwalają także z optymizmem spoglądać na walor predykcyjny tego typu badań. Na pewno warto, aby zostało to w przyszłości odpowiednio spożytkowane.

Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Wykorzystując możliwości swojego obecnego miejsca zatrudnienia tj. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, dr Ł. Perlikowski od listopada 2022 do listopada 2023 kierował grantem Debiuty IV przyznanym w ramach programu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza. Projekt zatytułowany: *Political Stability within the frame of System Analysis Approach. Studies in Relations Between Legislative and Judicative Power* zakładał pogłębienie studiów nad stabilnością polityczną w ramach relacji legislatury z judykaturą. W efekcie prowadził badania oraz zaprezentował ich wyniki w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Luksemburgu. Na szczególną uwagę zasługuje tu referat wygłoszony w Chicago w ramach 80th Annual Midwest Political Science Association Conference (2023), pt. *Explanatory Models of Political Stability in System Analysis Approach*. Habilitant zrealizował także kwerendę

w bibliotece University of Toronto, a także badania w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Od października 2022 r. dr Ł. Perlikowski jest członkiem zespołu terenowego w ramach projektu NCN OPUS: *Wpływ zmian demograficznych na rynek wyborczy w Polsce. Studium cyklu wyborczego 2023-2025*, kierowanego przez dr hab. Agnieszkę Turską-Kawę, prof. UŚ. W ramach przydzielonych mu zadań badawczych dokonuje ankietowania w trybie cyklicznym, wprowadza dane do systemu, analizuje wyniki, a także uczestniczy w seminariach i szkoleniach w projekcie.

Habilitant odbył także trzy staże dydaktyczno-badawcze w ramach stypendium Central European Exchange Program for University Studies (CEEPUS). Dwa z nich miały miejsce na European University Skopje (2022, 2023) a ich efektem było wspólne przygotowanie artykułu z prof. A. Nacevem oraz zawiązanie grupy badawczej skupionej na komparatystyce ustrojowej. Trzeci zaś na Uniwersytecie w Bukareszcie (2023), czego efektem stał się artykuł napisany wspólnie z prof. R. Carpem.

Warto dodać, że trwający okres zatrudnienia na UMK w Toruniu stanowi świadectwo dużej aktywności konferencyjnej Habilitanta. W tym czasie wziął udział w 10 konferencjach naukowych, w tym w 5 zagranicznych (Rumunia, Stany Zjednoczone, Chorwacja, Portugalia).

Z kolei w trakcie pracy na Uczelni Łazarskiego z inicjatywy dra Ł. Perlikowskiego zorganizowana została konferencja, w ramach której pełnił funkcję kierownika naukowego (20.11.2020). Pozwoliła zintegrować grono badaczy zainteresowanych tematyką konstytucji niepisanych i problemu legitymizacji władzy politycznej, co dwa lata później przełożyło się na wydanie anglojęzycznej książki pod redakcją Habilitanta, pt. *Uncodified Constitutions and the Question of Political Legitimacy* (Wydawnictwo UMK). Trudno o lepszy przykład inicjowania współpracy naukowej.

W ramach działalności badawczej na uczelni w Płocku (2017-2021) dr Ł. Perlikowski opublikował 10 tekstów naukowych afiliowanych przy tej instytucji oraz 3 książki – jedną autorską monografię i dwie prace zbiorowe pod redakcją. W tym okresie wystąpił na 15 konferencjach naukowych. Co warte zauważenia, w grudniu 2019 r. odbył kwerendę w Bibliotece Królewskiej w Kopenhadze.

Podsumowując należy uznać, że Habilitant wykazał się istotną aktywnością naukową przeprowadzoną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej.

Ocena pozostałego dorobku i aktywności naukowej

W autoreferacie dr Ł. Perlikowski prezentuje syntetyczną charakterystykę pozostałych, interesujących go zagadnień, których badania przyniosły publikacje naukowe jego autorstwa.

Pierwszy z wyróżnionych obszarów określony został jako: *Demokracja deliberatywna a społeczeństwo obywatelskie*. Zainteresowanie tą problematyką związane jest z tematyką dysertacji doktorskiej Habilitanta. Warto docenić, że została ona wydana w formie książki zatytułowanej: *Pluralizm i racjonalność w świetle idei demokracji deliberatywnej* (Wydawnictwo MUP, Płock 2020). W obrębie zarysowanego w niej pola badawczego na uwagę zasługują również dwa artykuły, w których Autor prezentuje mapę współczesnych stanowisk uwzględniających deliberatywne podejście do procesu demokratycznego: *Racjonalność pluralizmu w świetle idei demokracji deliberatywnej* (Studia Polityczne, 2018) oraz *Pluralizm racjonalności i pluralistyczna krytyka imparcjalizmu* (Kultura i Edukacja, 2018). Za swoiste dopełnienie rozważań w ramach wspomnianej tematyki uznać można tekst w publikacji pod redakcją prof. Marii Marczewskiej-Rytko zatytułowany *Demokracja deliberatywna – przez krytykę do apologii. Podejście integralne*. Choć samo rozumienie integralności myślenia o przedmiocie badań mogłoby tu stanowić kwestię dyskusyjną, to trzeba przyznać, że zarówno ten tekst, jak i wcześniej wspomniane, prezentują wysoki poziom analityczny, są przemyślane, poprawne warsztatowo i cenne poznawczo. Na podobną ocenę zasługuje również publikacja dotycząca społeczeństwa obywatelskiego napisana we współpracy z dr. hab. Arkadiuszem Lewandowskim pt. *Between Social and Political Sphere – Civil Society Dilemmas in the Third Republic of Poland* (Civil Szemle, 2023).

Elementem aktywności na wspomnianym polu badawczym, który zasługuje na szczególne docenienie, jest praca w zauważonym już wcześniej grantie NCN OPUS pt. *Wpływ zmian demograficznych na rynek wyborczy w Polsce. Studium cyklu wyborczego 2023-2025*, którym kieruje prof. A. Turska-Kawa. Realizowany projekt wpisuje się w tematykę determinant funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. W projekcie tym dr Ł. Perlikowski ma możliwość skonfrontowania założeń modeli demokracji z realiami polskiej kultury politycznej. Tej ostatniej kategorii poświęcił także tekst napisany wspólnie z dr. Pawłem Nowakowskim pt. *Paradygmat badań nad kulturą polityczną w Polsce* (Poznań 2023).

Wysoki poziom prezentują również publikacje dotyczące kolejnego z wyodrębnionych pól badawczych tj. teorii argumentacji. Wyróżnić należy m.in. interesujący tekst pt. *A Theory of Argumentation: The Case of Ethical, Political, and Utopian Thinking* opublikowany w „Archiwum Prawa i Filozofii Społecznej” (2021), a także artykuł pt. *Racjonalność jako*

zespół reguł obowiązujących lokalnie. Uwagi na podstawie myśli późnego Wittgensteina (CIVITAS, 2017). Widać, że teoria argumentacji stanowiła jedno z głównych zainteresowań naukowych Habilitanta jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora, o czym świadczy zresztą seria artykułów (Dialogi Polityczne 2014, 2015; Philosophy Study, 2015).

W zakresie trzeciego z wyróżnionych pól badawczych, tj. myśli politycznej monarchizmu, na docenienie zasługuje dorobek stanowiący efekt współpracy z Katedrą Hermeneutyki Polityki UMK. Udział w zespole badawczym pod kierownictwem prof. Jacka Bartyzela zaowocował czterema tekstami naukowymi: *Monarchia sofokratyczna według Platona* (Dialogi Polityczne, 2020); *Wizja monarchii i porządku społecznego w teologii politycznej św. Augustyna z Hippony – współautorstwo z Dawidem Megger* (Dialogi Polityczne, 2020); *Monarchia islamska według Al-Farabiego – współautorstwo z Ahmetem Burakiem* (Dialogi Polityczne, 2020) oraz *Etyka polityki w monarchistycznej doktrynie Antonia de Guevary* (Dialogi Polityczne, 2021). Narzędzia poznawcze zaprezentowane w tych artykułach istotnie dopełniają warsztat naukowy Habilitanta i w powiązaniu z tymi, które legły u podstaw głównych osiągnięć naukowych, prezentują szeroki zakres jego umiejętności badawczych. Warto też wyraźnie podkreślić, że filozoficzne nachylenie jego poznawczej w tych publikacjach postawy odbierać należy jako atut, a nie obciążenie.

Perspektywa filozofii politycznej staje się także kontekstem analiz ładu politycznego w ramach kolejnego wyodrębnionego przez Habilitanta pola badawczego. Warto zwrócić tu uwagę na interesujące badania myśli politycznej Thomasa Hobbesa i powstały w ich efekcie tekst pt. *Rozum publiczny i edukacja polityczna – stabilność w koncepcji Thomasa Hobbesa* (2019) oraz współredakcję pracy zbiorowej pt. *Wyzwanie Lewiatana. Wokół filozofii politycznej Thomasa Hobbesa*, którą na rodzimym gruncie uznać można za pionierskie tego typu opracowanie (Płock, 2019). Ważną rolę w rozwoju dra Ł. Perlikowskiego odegrały także studia nad myślą polityczną Davida Hume'a, a w szczególności jego refleksją nad ładem i stabilizacją polityczną. Wyniki swoich badań opublikował w tekście pt. *Distribution of Power and a Political Change in David Hume's Political Theory* (Świat Idei i Polityki, 2019). Zauważyć należy także wartościowe opracowanie dotyczące katalaksji Fryderyka A. von Hayeka pt. *Bezpieczeństwo społeczne w perspektywie teorii ładu samorządowego*. Słusznie jednak Habilitant wskazuje, że najbardziej zaawansowaną formę teoretycznej refleksji nad ładem politycznym zaprezentował w artykule pt. *How Does One Understand the Stability of Political Regimes from a Theoretical Point of View?* (Politeja, 2019). Przedstawiona tu analiza ujęć problemu stabilności oraz konsekwencji dla pojmowania ładu stała się fundamentem pod dalsze badania

nad stabilnością systemów politycznych, których efekty złożyły się na wcześniej analizowane, główne osiągnięcia naukowe.

Polem badawczym aktualnie eksplorowanym przez dra Ł. Perlikowskiego jest konstytucjonalizm. Co istotne, badania te mają charakter *stricte* politologiczny i wykraczają poza klasyczne ujęcie prawa konstytucyjnego, sięgając do jurysprudencki, teorii polityki, komparatystyki ustrojowej oraz komparatystyki konstytucjonalizmu. W tym polu zauważyć należy interesujące prace zbiorowe przygotowane m.in. przez Habilitanta. Pierwsza - pod jego współredakcją pt. *Niemiecka filozofia prawa XX w. wobec problemów konstytucjonalizmu* (Toruń, 2018) i druga - pod redakcją, zatytułowana: *Uncodified Constitutions and the Question of Political Legitimacy* (Toruń, 2022). Pan Doktor zaprezentował tu także wyniki swoich badań nad konstytucjonalizmem współczesnego Izraela (*Political Legitimacy and Human Rights in the Light of Uncodified Constitution. The Case of Israel*). Warto zwrócić uwagę na wyrażoną w autoreferacie deklarację, że oto współpraca badawcza zainicjowana w kontekście tych badań rozwinie się w działania międzynarodowej grupy naukowców skupionych na komparatystyce konstytucjonalizmu w związku ze stabilnością państw Europy Środkowej i Wschodniej. Zręby tego projektu Habilitant zdążył już zaprezentować w ramach pobytów zagranicznych na konferencjach (Zagrzeb 2023) oraz dwóch wspomnianych pobytach stażowych w ramach programu CEEPUS (Bukareszt, 2023; Skopje 2023).

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że mamy do czynienia z przemyślaną i konsekwentnie realizowaną pracą naukową Habilitanta. Koncentruje się ona na kanonicznych dla dyscypliny tematach, a jej efektem są wysokiej jakości publikacje. Nie powinien więc szczególnie dziwić fakt, że w roku akademickim 2022/2023 Ł. Perlikowski został laureatem konkursu na Stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych naukowców. Wyróżnienie to niewątpliwie zasługuje na wyraźne w tym miejscu odnotowanie.

Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

W trakcie pracy w Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku dr Ł. Perlikowski kierował Zakładem Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach (2018-2021). W związku z tym był m.in. odpowiedzialny za organizowanie i koordynowanie studiów pierwszego stopnia na kierunku *Nowe media*. Z kolei w ramach jego działalności organizacyjnej na Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie UMK należy zauważyć pełnienie dwóch funkcji. Po pierwsze, od października 2021 r. - redaktora naczelnego czasopisma naukowego „Dialogi Polityczne”,

po drugie - Pełnomocnika Dziekana ds. Mobilności (od lipca 2022 r.). W ramach tej ostatniej odpowiada za wymianę studencką oraz wymianę pracowników w ramach programu Erasmus oraz innych stypendiów międzynarodowych. Jest także odpowiedzialny za utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi ośrodkami naukowymi oraz za organizowanie pobytów profesorów wizytujących.

Na wszystkich etapach swojej pracy akademickiej Habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne związane z dyscypliną nauki o polityce i administracji. Warto zwrócić uwagę, że na Uczelni Łazarskiego prowadził także anglojęzyczne zajęcia w ramach studiów walidowanych przez Coventry University na kierunku *International relations*, gdzie oferta dydaktyczna skierowana była głównie do studentów z zagranicy. W zakres jego obowiązków wchodziły również konsultacje i sprawozdania przedkładane uczelni z Wielkiej Brytanii. Ponadto prowadził także zajęcia dla niewalidowanych kierunków jak np. *Management*. Dzisiaj, kształcąc studentów na Uniwersytecie, prowadzi m.in. zajęcia na anglojęzycznym kierunku *International Politics and Diplomacy*. Jako opiekun pierwszorzecznych grup, zajmuje się problemami studentów obcokrajowców. W sumie dr Ł. Perlikowski blisko pięćdziesięciokrotnie pełnił rolę promotora lub recenzenta prac dyplomowych, a warto zauważyć, że podczas pracy w Płocku jedna z prac napisanych pod jego kierunkiem została uznana za najlepszą pracę dyplomową w konkursie w roku akademickim 2018/2019.

Podsumowując, aktywność organizacyjna i dydaktyczna dra Ł. Perlikowskiego potwierdza, że jest zaangażowanym pracownikiem akademickim. Choć trudno tutaj o jakieś szczególne wyróżnienie, a i doświadczenie Habilitanta nie jest jeszcze znaczące, to jednocześnie wystarczające, aby na potrzeby procedury habilitacyjnej ocenić je pozytywnie. Wiele wskazuje także na to, że w powiązaniu z jego niewątpliwym talentem i pracowitością naukową będzie się ono szybko powiększać. Warto byłoby także, aby dopełniając publicznej misji badacza i nauczyciela, starał się popularyzować wyniki swoich badań, wychodząc poza mury instytucji akademickich i naukowych.

Konkluzja

Reasumując należy stwierdzić, że przedstawione do recenzji główne osiągnięcia naukowe dra Łukasza Perlikowskiego stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji. Habilitant wykazał się także istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej. Tym samym spełnił kryteria

określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (T. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.). Jego pozostałą aktywność naukową, dydaktyczną i organizacyjną należy również ocenić pozytywnie.

Biorąc powyższe pod uwagę, niżej podpisany wnosi do Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o dopuszczenie dra Łukasza Perlikowskiego do kolejnych etapów postępowania awansowego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mikołaj Kopernik', is positioned on the right side of the page.